

Beaces, V. sac

BEAT, -A, 'benaventurat', 'persona religiosa molt donada a freqüentar les esglésies', 'beatificat per l'Església', pres del llatí *beatus* 'feliç', participi de *beare* 'fer feliç'. □ 1.ª doc.: *beata*, primera meitat del S. XIV (*Sermó del bisbetó*), *beat*, c. 1429 (A. Febrer, *Inf.*).

DERIV.: *Beatitud* (textos del S. XV), del llatí *beatitudo*; *beatatge* 'beateria, qualitat de beat' (*Spill*, 4196); *beateri* 'convent de beates' (Belv.); ¹ *beateria* 'qualitat de beat' (Belv.); *beatilla* 'tela clara que duen les dones per anar a les funcions religioses' (1460: *Spill*, 3078; doc. de 1480 en *DAG*; de 1490 i 1495 en *AlcM*, i d'altres del S. XVI en *DAG* i *AlcM*), dit així perquè serveix sobretot a les beates; apareix també en francès *béatille*, *béatille* des de 1492 a 1741 amb el mateix significat (avui *béatilles* 'labors de monges', comp. *FEW* I, 303b); en cast. es troba des de 1495 (*DCEC* IV, 936.51b); no és impossible que vingui del català, en què el sufix *-illa* < *-ÍCULA* no és rar.

CP.: *Beatificar* (en A. Canals); *beatificació* (en *Rúbriques* de Bruniquer, de c. 1610); *beatifical* (Sant Vicent Ferrer, *Quaresma*, any 1413); *beatífic*, *beatificament* (Lab.). J. G.

¹ «Dintre de la ciutat queden dos parroquies, que són: la de Sant Sebastià, que està en una plasa més que mediana, y la de Santa Maria la Major, contigua a las parets del convent de *Dames de la Croix*, que són de la Visitació de St. Francisco de Sales, las que no guardan clausura com en los *beateris* de Barcelona», Baró de Maldà, *Excursions*, p. 148.

BEC, 'part prolongada de la boca dels ocells', amb oc. i fr. *bec*, it. *becco*, prové del cèltic BECCUS. □ 1.ª doc.: Lull, *Blanquerna* I, 290.12.

També en les *Vides Ross.*: «lo colom --- tota ora que vesia Bafumet, se pavausa als seus muscles e li metia lo *bec* en les aureles» (trad. *rostrum*, f° 263r1).

Suetoni ens informa que els gals usaven BECCUS «gallinacei rostrum»,¹ i hem de relacionar aquest mot amb l'irl. *bacc*, galès *bach* i bret. *bac'h* 'ganxo'.² La quantitat de la E de BECCUS no està ben aclarida; Meyer-Lübke, *REW*, 1013, li consigna una *è* tancada, però això pot explicar només l'it. *becco*, que té una *è* tancada; tant el cat. *bec*, amb *è* tancada en tots els dialectes, com oc. ant. *bec*, amb *è* oberta, suposen una base amb *è* oberta, mentre que les formes dels dialectes francesos vacillen. El castellà *pico* i port. *bico* i les formes anàlogues d'alguns dialectes francesos, reto-romànics i sards, han sofert la influència del verb *picar* (*DCEC* III, 772-3).³

Bec ha pres els sentits d'extremitat d'una cosa en forma de bec' (de càntir, d'una peça de roba, de davantal, etc.), 'broc de llum', 'penya en forma de bec' (corrent a Cat. i Mall., *AlcM*); *Bec de l'Aguila* es diu d'un tossal a Sant Vicent de Raspeig (prop d'Alacant, 1963); *bec de grua* fou 'una mena de pines que usaven els antics cirurgians': «ab els dits, pines o *bec de grua* trauria aquella part de os...» (citat per *DAG*. d'un ms. de cirurgia del S. XVII); i *bec de grua* és

avui una eina de picapedrer, cast. *zapapico* (Eiv., Mall.).

Bec de cigonya com a nom d'una classe de gerani apareix en Torra (1643); aquesta mateixa denominació i el seu sinònim *bec de grua* designen diverses plantes (*DFa.*, *AlcM*); *bec de perdiu* 'una classe de bolet comestible' (ibid.). Per analogia del *bec* 'broc de llum', avui el *bec de Bunsen* del gas, on «aquest i l'aire es barregen abans d'arribar al lloc on es produeix la flama, que és blava, lluminosa i de gran temperatura» (Fontserè, *CiFiNat.*, 1932, gloss.).

Bec entra en el nom de diversos ocells: *bec d'alena* 'ocell limícola'; *bec de ferro* 'durbec' (Princ.); a Men. *bec gros* segons *AlcM*); *bec de serra*, *bec de serra petit*, *bec d'espàtula*, que són ocells aquàtics (*DFa.*, *AlcM*).

DERIV.: *Becada* 'allò que porta l'ocell al bec per donar menjar als seus petits o per compondre el niu'; 'cop pegat amb el bec'; 'becaina, dormida curta' (doc. per *AlcM* a Val., Bal. i Princ.): «—Bé —digué ell—; puc dormir una *becada*, i 'm quedarà temps per despenjar sa llàntia», Camps i Mercadal, *Folk. Men.* II, 28; un altre ex. en Castelló, *Rondaies [d'Eivissa]*, dins *El Pitiuso*, 1974, p. 24; 'ocell limícola' (*Scolopax rusticola*), ja apareix en text de 1587: «Les carns seran de moltó, vedella..., dels ocells faysans, francolí, perdiu, *becada*; capó...», *Lib. de la peste (DAG)*; Ferraz registra a Benasc «*Bilecada*. Chocha perdiz, y también *becada*: "Anirem a casa(r) *bilecades*"» (p. 31).⁴

Becarrada 'cop amb el bec' (des de Lab.), 'becada' (acc. 1, exs. del S. XIX en *DAG*.); *bequerada* 'cop de bec' (*DFa.*). + *Becarrut*, -da, adj., 'potser 'amb aire feréstec, com d'ocellet muntanyenc'?⁵

⁵ *Becar* 'ferir amb el bec' (Eiv., *AlcM*); potser tingui sentit indecent en aquest passatge del *Procés de les Olives*: «No li *bequeu* sobre la barena» (v. 7); 'fer becaïna': «Sos enginys flachs que no són bons sinó a dormir, e com vetlen par que *bequens*», A. Canals, *Providència*, 114; en el *Spill*, 15449; *CRos*, *AdagesR*, p. 111; i Pz. Cabrero el dona d'Eivissa; *becar* 'alçar-se sobre una altra cosa fent punta' (Mall., *AlcM*); aquest diccionari dona l'ex.: «Hi ha un penyal que *beca* damunt la mar»; hem notat: «en diuen *Sa Beca* i és una pedra qui *beca*, abans d'arribar a Betlem» (Son Morei), «Ses *beques* diuen de S'Ermita de Betlem» (Cala Rajada, Mall., 1969); un altre ex. en Ribas de Pina, *Conq. de Mall.*, 95; *becar* 'badar, abstreure's' (ex. mall. en *AlcM*) i en el val. Martí Gadea: «Mislata y la creu, / La creu y Mislata, / Com *beques* un pòch / Ja no veus la capa», *T. del Xè* I, 62; altre exemple en I, p. 13.⁶ La variant *abecar* es documenta a Tortosa (Mestre, *Voc. Tort.*) en el sentit de 'fer becaïna'.⁷

Becadell 'ocell limícola semblant al cegard' (des de Belv.); *Becafiques* 'ocell, esp. *Muscicapa parva*' (*DFa.*, *AlcM*); segons J. M. Bover, *Not. Isl. Mall.* (any 1834), el nom mallorquí fou *becafigo*; cf. fr. *becfigue* (1539), s'explica com a italianisme (*FEW* I, 307) de *beccafico*, i així mateix el cast. *becafigo*, registrat pel *DAut.*